

Antropoloji

Yazıyı Yaşatan Para Değil, Kültür

Üç arkeoloğun üç eski yazı sisteminin yok oluşu üzerinde yaptıkları bir araştırma, bu sistemlerin ekonomik faktörlerden çok, dini ve kültürel temeller üzerine oturduğunu ortaya koydu. Brigham Young Üniversitesi'nden (Utah, ABD) Maya arkeolojisi uzmanı Stephen Houston, Oxford'dan eski Mısır arkeoloğu John Baines ve Johns Hopkins Üniversitesi (Baltimore, ABD) araştırmacılarından Jerrold Cooper,

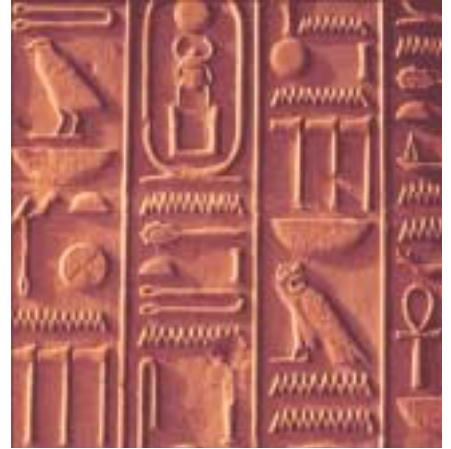
Mısır hiyeroglif yazısının, Mezopotamya çivi yazısının ve Maya yazısının ne zaman ve nasıl ortadan kalktığını araştırmışlar. Görülmüş ki, hiyeroglif MÖ 500 yıllarında gözden kaybolmuş. Bunu, 800 yıl sonra çivi yazısı izlemiş ve nihayet 16. yüzyılda da Maya yazısı son nefesini vermiş. Eski çağlarda pek az kişi okuma ve yazma bildiğinden yazı, genellikle hükümet işleri ya da dini törenler gibi özel amaçlar için kullanılıyordu. Araştırmacılara göre bu özel temeller yıkıldığında yazının da ortadan kalkması gerekiyordu. Nitekim Maya yazısının kayboluşu, bu öngörüyü doğrular nitelikte. İspanyol "fatihler" Mayaları zorla Hıristiyanlaştırdıklarında, yazıcılar bu güç mesleği öğrenmek için yaptıkları yatırımın hiçbir kar getirmediğini gördüler.

Çivi Yazısı'ysa, ifade ettiği diller ortadan kalktıktan yüzyıllar sonra bile varlığını koruyabildi. Yale üniversitesi antropologlarından Michael Coe'ya göre bunun nedeni, Latince gibi, bir bilim ve ayin dini olarak işlevini sürdürebilmesi. Araştırmalar, aynı şekilde Mısırlıların da pratik işler için daha farklı yazıları benimsedikten çok sonra bile, dini ve edebi yazılar için hiyeroglifi kullanmaya devam

ettiklerini gösteriyor. Oxford'lu araştırmacı Baines, "bu durum, yazının korunmasında inançların ve değerlerin güçlü rolünün çok çarpıcı bir örneği" diyor. Aynı araştırmacıya göre sonuçlar, bu olgulara teknolojik ve ekonomik nedenler bulan "materyalist" yorumların altından halıyı çekiyor. Yazıların ortadan kaybolmasına getirilen yeni bakış açısının, gelecek yıl Oxford'da bu konuda toplanacak uluslararası bir konferansta da tartışılması bekleniyor.

Science, 22 Ağustos 2003

Buz Adam Kolay Teslim Olmamış!

Mumyalaşmış cesedi 12 yıl önce Alp buzullarının birinin altından çıkarıldığında, hangi ülkenin "vatandaşı" olduğu ve nerede sergileneceği konusu uluslararası tartışmalara neden olmuştu. Siyasileri ve bilimadamlarını karşı karşıya getiren çalışmalar o zamandan bu yana yatıştı; ama 5300 yıllık "Buz Adam Ötzi", yeni sürprizlerle dünya antropoloji camiasını sallamaya devam ediyor. Araştırmacılar ilk başta Ötzi'nin avlanırken soğuktan donarak öldüğü sonucuna varmışlardı. Ancak, 2001 yılında ceset üzerinde yapılan detaylı incelemelerde, kürek kemiğine saplanmış bir ok ucu bulunmuş ve avcının bir cinayete kurban gittiği görüşü benimsenmişti. Şimdiyse, Ötzi'nin habersizce sırtından vurulmadığını, güçlü avcının saldırganlarla sonuna kadar boğuştuğunu gösteren bulgular ortaya çıkmış bulunuyor. Araştırmacılar avcının

ellerinde kendini korumaya çalışırken aldığı bazı yaraların izlerine rastlamışlar. Ayrıca elinin biçimi, ölürken bir bıçak tuttuğunu gösteriyor. Ayrıca Avustralya'nın Queensland Üniversitesi'nden moleküler arkeolog Tom Loy'un yönetimindeki bir ekipçe yapılan DNA analizleri, Ötzi'nin giysileriyle, taşıdığı silah ve gereçler üzerinde dört farklı kişiye ait kan izleri belirledi. Loy'a göre, uzman bir avcı olan Ötzi, Alp dağlarında orman seviyesinin üzerinde

yabani hayvanların izini sürerken, büyük olasılıkla kendi avlanma bölgesine giren yabancılarla şiddetli bir kavgaya tutuştu. Araştırmacı, belirlenen kan izlerinden bazılarının, Ötzi vurulduğunda okun sapını sırtından çekip çıkararak bir arkadaşına ait olabileceğini düşünüyor. Avustralyalı araştırmacı Ötzi ile işini bitirmiş değil. Taş devri adamının avlanma yöntemleri üzerinde bilgi edinmek için yeni DNA analizleriyle hayvan kanları arayacak. Bu arada, Ötzi'nin üzerinde dost ve düşmanlarına ait izler, çevrede başka "buz adam"ların keşfedilmeyi beklediklerini gösteriyor. Bu nedenle Güney Tirol Arkeoloji Müzesi, önümüzdeki haftalar içinde Ötzi'nin bulunduğu yerlerin yakınlarında bir arama başlatmayı planlıyor. Yetkililer, bu yaz Avrupa'yı kavuran sıcakların, buz örtüsünü eriterek aramayı kolaylaştıracağı düşüncesindedir.

Science, 22 Ağustos 2003